

Ajda, koruza, krompir niso imenovani. Vzamimo, da je bilo ajde še enkrat toliko, kolikor pšenice, znese 513,836 vaganov. Koruze in krompirja se je tačas na Krajskem še celo malo sadilo.

Živine je bilo ob prvi meri naštete na Krajskem 53,215 goved, 18,279 konj, 78,811 ovac in koz.

Pri zadnji meri pa so se pridelki šteli: 468,912 vaganov pšenice, 319,442 vag. rži, 261,804 vag. ječmena, 562,226 vag. ovs, 11,469 vag. pira, 593,008 vag. ajde, 301,826 vag. prosa, 105,600 vag. koruze, 1.470,780 vag. krompirja, 316,000 veder vina, 4.716,076 centov klaje.

Živine v letu 1851 se je štelo 169,302 goved, 20,269 konj, 75,042 ovac in koz.

Očitno je iz tega veliko napredovanja kmetijstva pri nas memo nekdanjih časov, in ravno tako se vé, da tudi pri naših sosedih.

Veliko je storjenega, pa še več je mogoče storiti. Še leži tisuč in tisuč spašnikov (gmajn) ne obdelanih in nerodovitnih, — še je veliko močirnega sveta, ki se da z drenažo ali brez drenaže v plodno zemljo predelati, — še bi se na senožitih, marljivo gleštanjih, napol več klaje dalo pridelovati, — še bi se z umnim ravnanjem gnojišč dale polja bolje gnojiti in njih pridelki pomnožiti; — marsikteri koristni sadež bi se dal vverstiti še v navadno obdelovanje, — marsiktero kmetijsko orodje se bo še dalo vpejati, katero z večim pridom zemljo obdeluje, — sa djo-reja, svilarstvo, živinoreja itd. pričakujejo še boljših gospodarjev. V vsem tem so nam hranjeni še veliki zakladi.

Legi in rodovitnosti naših krajev ste kar zlo prilične za razširno kupčijo in za lepe dobičke. Samo da umnosti in znajdnosti, pridnosti in varčnosti in dobrega gospodarstva in zedinjenih rok je treba. So nekdanj naši pridni Slovenci veliko svojih izdelkov, platna, sukna, železnine in drugo, lahko in dobro v ptuje dežele prodajali. Počasi se je to poderlo, drugi so nas prehiteli, mi smo boljših časov čakali in nismo precej s časom napredovali, in smo zastali. Pa učimo se tudi kaj od tistih, ki so nas prekosili. Sosebno pa iščimo v svoji zemlji boljših časov, — silimo zemljo, da bo nam dvakrat, trikrat več dajala, kakor nam daje zdaj, in po potrebi časa tudi tacih reči, katerih je bilo prej manj treba. Kakor smo v teku poslednjih 50 letih prišli veliko naprej, tako bomo čedalje bolj napredovali v prihodnje, ker um in potrebe časa nas bojo silile od leta do leta naprej, naprej!

Zalokar.

Slovstvinci pomenki.

Zastran glagolov.

Ker mislim spis svoj od rabe glagolov, pomnožen z vodili za rabo tudi drugih časov in naklonov, pozneje na svetlo dati (zakaj doslej smo se pogovarjali le od določnega naklona sedanjega časa), zato ne bom gospodu M. tukaj na vse prigovore (na str. 402 l. Novic) odgovarjal. V „Novicah“ tedaj le še toliko, da menda še zdaj vsi ne vejo ali pa bojé nočejo vediti, kaj je pravi, kaj pa nepravi sedanji čas, dasi je to gosp. C—e in sicer prvi modro in jako razumno razložil, in akoravno sem naštel jaz toliko izgledov. Oba sva terdila: 1. da moramo govoriti z glagoli veršivnimi (imperfektivnimi) le v pravem sedanjem času določnega naklona, 2. za nepravi sed. č. d. n. (za sedanji čas le po podobi) pa da smemo rabiti tudi glagole doveršivne (perfektivne). Vsi izgledi, ki so napisani v gori omenjenem prigovoru iz 1. zvezka „berila“ Miklosičevega, se ujemajo popolnoma s tema vodiloma. V nobenem izgledu iz „berila“ ni pravi sedanji čas. Na str. 11. je „najdeš“ (kakor „pojdeš“) staroslovenski prihodnji čas, tako nalašč puščen, zato ker

se vidi po zvezi govora, da ne more na tistem mestu (str. 11.) pravi sed. č. biti. Kako bi mogel neki kdo cérkniško jezero že „nahajati“, ko je še v Ribnici, več kot 4 ure daleč od njega!

Po tem takem nisem storil slavnemu jezikoznancu nikake krivice; preučeni mož mi je poterdil celó v veliko veselje vse misli, v „Novicah“ zastran rabe glagolov naših razodete. Poterdila jih bo tudi 218. in 219. stran v III. zvezku velikega dela njegovoga: „vergleichende grammatik der slavischen sprachen“).

Bistroumnemu Kopitarju se je godilo menda zastran te reči tako, kakor vsem tistim, ki so učili še ne davno, da nima sopar nobene moči. Pa glejte, koliko težo zdaj goni! Bi-li se godilo tako, ako bi bili verjeli sprednikom svojim vsi mlajši vse do trohice, — sami pa ne mislili in ne premišljevali nič? — Čast, hvala in slava učenemu rojaku za velike zasluge njegove, zlasti zato, da nam je pokerčil ledino (celino) glagolsko bolj od vseh sprednikov; toda izoral te celine ni. Bi-li bilo lepo, bi-li bili vredni rojaki Kopitarjevi biti, ako bi zdaj roke križema držali in gledali, kako nam po nji osat raste namesto lepe zelene sterni, dobrega žita? — Ako se pa hočemo veseliti lepe sterni, dobrega žita, treba je celino orati, treba je sejati! —

J. N.

Ozir v stare čase.

Sedem čudežev starega véka.

Ljudstva starih časov so sila veliko krasnega in imenitnega izmislile si in doveršile. Priča njih velike omike so dela izverstnih pisateljev (klasikarjev), ktere svoje cene ne bodo zgubili nikdar. Pa ne le samo na polji književnem nam kažejo stari izverstnost svojo, temveč tudi v mnogih družih umetnijah.

Slavo starih ljudstev, zraven ostalih del klasikarjev, naj bolj povišuje tako zvanih 7 čudežev sveta. Ne štejejo pa vsi enake dela med čudeže; eni stavijo to, drugi spet drugo delo. Sploh pa se šteje sledečih sedem ali med umetniške ali med divne dela: tempelj Diane na Efezu, Mauzolej, velikán na Rodu, podoba olimpiškega Jupiterja, poslopje Circa v Ekbatani, zidovi babilonski, piramide v Egiptu. Gotovo bo častitim bravcem vseč od teh del kaj več slišati.

1. Tempelj Diane na Efezu. Neverno ljudstvo starih časov posvetilo je skoraj vsako mesto enemu ali pa še več bogovom, ktere so malikovali, ali pa je mesto bilo po njih veri pod posebnim varstvom enega teh bogov. Tako so mislili si tudi prebivavci Efeza, mesta malo-azijatiške dežele Jonije, Dianó pomočnico svojega mesta, ki je bila tudi boginja lova, lune in še družih reči, ter so ji izzidali smeli tempelj, kateri je slovel za naj večjega v vsi Grecii. Požgal pa je ta krasni tempelj neki Herostrat in se hotel s tem početjem neumerjočega storiti. Ravno tisto noč je gorel, na katero se je rodil Aleksander véliki (leta 356 pred Kristus.) Kmalí so začeli spet družega zidati, ker jim je to velela njih vera in čast, za katero storili so vse. Zato je derlo vse skupej novemu zidanju tempeljna pripomoči: žene so dale vés svoj lišp zlati in srebrni, možje veliko svojega premoženja. Pa ne le samo Efežani, temveč vsi Gerki malo-azijatiški so si prizadevali ga še bolj krasnega izzidati od starega. In ta je tisti tempelj, ki ga štejejo med 7 čudežev sveta. Svetišče bilo je 425 čevljev dolgo, 220 široko, in podperalo ga je 127 šestdeset čevljev visocih stebrov. Oltar je okinčala Praksitela umetna roka. 220 let je minulo preden je bil dokončan. Dolgo časa so ga občudovali pobožni Gerki, dokler ga niso Goti

*) Ta obširna slovnica ne bo, kakor je poslednjikrat „slovanski popotnik“ povedal, obsegala le vse žive (lebende) jezike slovenske, temuč tudi staroslovensko; kupci te primerjajoče slovnice bojo dobivali ž njo tudi 2. natis v „Novicah“ že oznanjene „Formenlehre der altslavischen Sprache“. Pis.